

Кабінету Міністрів України від 13 серпня 1999 року № 1475 «Про затвердження Положення про атестацію наукових працівників» тощо [7].

На наш погляд, питання вдосконалення системи атестації наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації мають знайти відбиття в «Національній доктрині розвитку української науки», яку слід прийняти з урахуванням думок вітчизняної наукової громадськості, а також зарубіжного досвіду регулювання цим процесом.

Література

1. Бюлетень ВАК України. — 1999. — № 2. — С. 10-14.
2. Там само. — 2000. — № 1. — С. 7-16.
3. Там само. — С. 19-21.
4. Докладніше див.: Кивалов С. Бриліант науки весьма деликатный // *Голос України*. — 2001. — 27 февр.; Ошкарцов С. ВАК пуждається в атестації // *Зеркало педели*. — 2002. — 25 мая; Яцков В. Учений і влада. Діагноз марпосластва. Про роль учених у владних структурах і розвитку суспільства // *Віче*. — 2002. — № 3. — С. 60-64; Попович О. Феномен бюрократії у контексті науково-технічного та інноваційного розвитку // *Вісник ІАІІ України*. — 2003. — № 6. — С. 45 та ін.
5. Кивалов С. Вказ. твір.
6. Селіванов А.О. Наука і закон. Перший досвід системного аналізу законодавства у сфері науки і науково-технічної діяльності. — К.: ЛОГОС, 2003. — С. 70.
7. Там само. — С. 70-71.

УДК 342.726-053.81

В. М. Панасюк
асистентка кафедри конституційного права ОНЮА

МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА: ПОНЯТТЯ, СТРУКТУРА ТА СУБ'ЄКТНИЙ СКЛАД ВІДНОСИН В СФЕРІ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

Сучасна епоха характеризується особливим загостренням проблеми зміни поколінь. Молодь це та група, яка переймаючи досвід старших поколінь покликана стати рушійною силою суспільного прогресу. Саме молоде покоління є потенційним активним носієм всіх соціальних функцій. Тому залучення молоді до активного і продуктивного суспільного життя — запорука майбутнього прогресу.

Все це вимагає певних змін у ставленні до молоді (не тотальний патерналізм, а скоріш за все створення умов для соціалізації молодих громадян).

Протягом кількох десятків років молодіжна політика в СРСР формувалася і реалізовувалася передусім як патерналістська, яка характеризувалася відсутністю у людини відповідальності не лише за долю суспільства в цілому, але й за власне життя. Це, безумовно, породжувало невдоволення, апатію, песимізм, відчуження молоді у всіх сферах життя.

Тотальний патерналізм, який дістався у спадок від колишньої адміністративно-командної системи, наклав свій відбиток на суспільну свідомість, і сьо-

годні патерналістські установки не усунуто, що, безумовно, впливає на досягнення позитивних зрушень в процесі перетворення молоді в активного суб'єкта суспільного життя.

Молодіжна політика тісно пов'язана з динамікою конкретних суспільних змін і тому виокремлення такої сфери в діяльності держави обумовлює поступальний розвиток нашого суспільства на шляху становлення України як соціальної та правової держави.

У сучасній літературі, як науковій, так і публіцистичній, використання терміна «молодіжна політика» не є усталеним. Досить часто цей термін підмінюється категорією «державна молодіжна політика». Проте, слід наголосити, що однотипний зміст обох соціальних явищ, які позначаються цими термінами, ще не дає підстав для ототожнення форми.

Доречно згадати, що до середини 80-х років двадцятого століття у вітчизняній науці обидва терміни практично не використовувались і ніяк не коментувались. Хоча це зовсім не означає, що такої політики не було, чи вона не здійснювалась. Слід зауважити, що тут доречніше говорити не про молодіжну політику, а про політику КПРС щодо молоді. Зрозуміло, що все це пояснюється партійно-ідеологічним пріоритетом КПРС, її місцем у суспільстві загалом [1].

За багатьох відомих обставин молодіжна політика КПРС (і в теоретичному і в практичному плані) завершується серпнем 1991 року.

З грудня 1992 року в Україні була започаткована державна молодіжна політика прийняттям Декларації «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні». З цього моменту в науці частіше циркулює термін «державна молодіжна політика» і рідше «молодіжна політика».

В рамках даного дослідження варто більш чітко зорієнтуватися стосовно цих двох понять.

Аналіз категорії «молодіжна політика» репрезентований в наукових дослідженнях з конституційного права, соціології, політології та інших суспільних дисциплін.

Найбільш чітко та повне визначення поняття «молодіжна політика» дано І. Льїнським. За цим визначенням молодіжна політика являє собою, по-перше, систему ідей, теоретичних положень про місце і роль молодого покоління в суспільстві і, по-друге, це практична діяльність держави, громадських організацій, та інших соціальних інституцій по реалізації цих положень, ідей та принципів з метою формування та розвитку молоді [2]. Таким чином, І. Льїнський виділяє теоретичну і практичну площину в молодіжній політиці, що безумовно, найбільш повно відображає риси такого багатогранного, цілісного суспільного явища як молодіжна політика.

Ряд учених: В. Барабаш, О. Шаповалов, А. Матвієнко трактують молодіжну політику як цілісну державну молодіжну політику, проведення якої повинно охоплювати всі елементи — від принципів формування та планування цілого комплексу соціально-економічних заходів в інтересах молоді і всього суспільства до виділення правових, матеріальних організаційних гарантій її здійснення на практиці [3]. Дана позиція авторів і визначення молодіжної політики не

є абсолютно правильною. Таким чином, розгляд молодіжної політики через призму її здійснення державою не виправдано звужує зміст поняття «молодіжна політика». За межами цього явища залишаються ті соціальні механізми, які відбуваються без участі держави, наприклад, механізм взаємодії молоді з громадськими організаціями, що має наслідками формування певним чином у молоді самосвідомості. Молодіжна політика не повинна знаходитись в руках лише держави, хоч політика останньої повинна домінувати, оскільки саме держава має можливість найбільш цілісно реалізувати її.

Специфіка сучасних державотворчих процесів відводить для держави роль координатора стосовно молодіжної політики, здійснюваної всіма її суб'єктами. Свідченням цього є нормативне визначення державної молодіжної політики як системної діяльності держави у стосунках з особистістю, молоддю, молодіжним рухом, що здійснюється в законодавчій, виконавчій та судовій сферах і ставить за мету створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов та гарантій для життєвого самовизначення, інтелектуального, морального, фізичного розвитку молоді, реалізації її творчого потенціалу як у власних інтересах так і в інтересах України.

Феномен молодіжної політики варто розглядати з врахуванням різних підходів, оскільки лише комплексне вивчення цього явища дає змогу виявити її суть та особливості.

Молодіжну політику можна розглядати як своєрідний механізм, за допомогою якого держава, партії, громадські організації та інші соціальні інституції вступають у взаємовідносини з молодим поколінням. Цей механізм може функціонувати лише тоді, коли зусилля всіх суб'єктів політики будуть координовані, а роль координатора спроможна виконати лише держава.

Що ж до структури молодіжної політики, то тут необхідно зауважити, що вона відрізняється одна від одної залежно від рівня (місцевого, регіонального, державного, інтернаціонального). Більш того в формування цих структур включаються найрізноманітніші суб'єкти: органи держави, засоби масової інформації, недержавні організації, молодіжні організації тощо. Таким чином, молодіжна політика торкається різноманітних суспільних зв'язків та відносин і досить важко чітко відокремити молодіжну політику від, наприклад, політики в галузі освіти, зайнятості, соціальної політики. Висновок, який можна зробити з вищесказаного, що молодіжна політика є частиною загальної концепції оновлення та поступального розвитку нашого суспільства.

Молодіжна політика постійно перебуває в динамічному стані модернізації. Тому особливо важливо, щоб державна молодіжна політика постійно орієнтувалася на зміни в молодіжному середовищі, орієнтаціях молоді та її потребах. Концепція «одного покоління» давно застаріла. Через те необхідно постійно корегувати пріоритети державної молодіжної політики, погоджуючи їх з величчям часу та реально існуючими суспільними відносинами. Взагалі, якщо суспільство не в злагоді зі своєю молоддю і вважає її скоріш проблемою, аніж ресурсами, там суспільство знаходиться у занепаді (як приклад ситуація з молодіжною політикою в колишньому союзі).

Якщо характеризувати моделі самої молодіжної політики в країнах світу, то їх можна звести до двох, беручи до уваги досвід Швеції та США.

«Модель Швеції» характеризується достатньо активним втручанням держави у вирішення проблем в молодіжному середовищі. В Швеції досить сильні державно-правові механізми регулювання стосунків між молодими громадянами, іншими громадянами та соціальними групами.

Соціальні проблеми молоді в скандинавській країні вирішує так звана Соціальна рада, що створюється в кожній комуні у рамках соціальної служби. Така рада повинна добре знати місцеві проблеми, координувати зусилля усіх організацій, закладів, установ по роботі з молоддю. Для цього у Швеції існує система заходів соціальної допомоги, яку надає держава для здобуття освіти, працевлаштування тощо. Деякі проблеми молоді вирішує державна рада у справах молоді, яка має змогу надавати допомогу молодіжним організаціям безпосередньо з державного бюджету. Для Швеції характерна регіоналізація молодіжної політики, що, безумовно, дає можливість більш ефективно її реалізовувати.

«Модель США», на відміну від шведської, характеризується першочерговою турботою про соціально незахищені та неблагополучні групи молоді. З метою надання соціальних послуг молоді в США була створена мережа соціальних агентств, які фінансуються за рахунок державного бюджету. Молодіжна політика в США не забезпечується єдиним державно-правовим механізмом її реалізації і розрахована не на широкий загальний молоді, а, в основному, на незахищені групи молоді, що скоріш характерно для держав в кризовому становищі, в яких недостатньо державних коштів для реалізації молодіжних програм.

Аналізуючи державну молодіжну політику в Україні, необхідно зупинитись на двох питаннях: що є об'єктом цієї політики та який суб'єктний склад відносин в сфері реалізації державної молодіжної політики?

Об'єктом впливу державної молодіжної політики є молодь, яка є одночасно і головним її суб'єктом, хоч тривалий час молодь у суспільстві розглядалася лише як об'єкт впливу, відновлення не лише трудових ресурсів, поколінь, але і заздалегідь запрограмованих ідей і громадської позиції у сотень тисяч юнаків та дівчат. Проблема молоді як суб'єкта державної молодіжної політики не нова. Вона має своє коріння в минулому і характерна такими особливостями, без врахування яких сподіватись на успіх у реалізації молодіжних проблем марно.

Ось найважливіші з таких особливостей.

Перша: небажання чи просто невміння визнавати молодь як відносно самостійну соціальну групу, що має достатньо специфічні риси і характеристики, обумовлені не лише біологічними, але й соціальними особливостями.

Друга: пов'язана з недооцінкою молоді як суб'єкта історичного процесу, прогресивно перетворювача в суспільстві. Молодість зазвичай розглядалася як підготовка до активної життєдіяльності, а не сама життєдіяльність.

Третя: стосується виховання молоді, тобто твердження, що молодь повинна значною мірою бути піддана виховному впливові, а не включена у всі соціальні процеси як активна сила.

Тому молодь є не тільки об'єктом впливу молодіжної політики, а й активним її суб'єктом, оскільки саме вона своєю активністю спроможна коригувати політику в тому чи іншому напрямку в залежності від змін у молодіжному середовищі.

Нині молодь не може бути зорієнтована виключно на вирішення загальнодержавних справ, пов'язаних з вирішенням планових завдань. Вона повинна отримувати можливість розв'язувати і свої молодіжні проблеми. Інтереси молоді, найближчі її проблеми виступають як органічна частина усіх соціальних завдань суспільства.

Література

1. Головатий М. Ф. Молодіжна політика в Україні: Проблеми оповіщення. — К.: Наук. думка, 1993. — С. 27–29.
2. Ильинский И. М. Развитие социализма и молодёжь // Коммунист. — 1987. — № 6.
3. Барабаш В. В., Шаповалов А. В. Приоритеты молодёжной политики // Коммунист Украины. — 1989. — № 1. — С. 45.

УДК 351.856.2(477)

А. М. Майдебура
здобувач кафедри конституційного права ОНЮА

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ ДЕРЖАВНИХ НАГОРОД УКРАЇНИ

Усвідомлення досвіду розвитку інституту державних нагород уявляється важливим з точки зору виявлення закономірностей функціонування цього складного явища. Хоча такий досвід і обмежений відносно невеликим проміжком часу, що минув від набуття Україною державної незалежності, але від цього є не менш важливим, адже будь-який історичний досвід «спрацьовує на майбутнє» [1].

Становлення та розвиток інституту державних нагород України: від нагород радянської республіки, обтяжених ідеологічними штампами та з мінімальною кількістю видів нагород, до сучасної, досить повноцінної системи, здатної ефективно виконувати свої функції, відбувалося поступово. На наш погляд, в цьому процесі можна виділити три основні етапи. Кожний з цих етапів, з точки зору розвитку суспільних відносин та рівня правового регулювання, якісно відрізняється від попереднього, і саме це дає можливість визначити їх часові межі.

Перший етап охоплює період від 16 липня 1990 року до 9 грудня 1994 року і характеризується початком діяльності органів державної влади у напрямку створення нових правових засад функціонування державних нагород, визначенні на конституційному рівні повноважень органів державної влади у сфері державних нагород.